

Institutul European din România

Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2011

București
2 aprilie 2012

**Semestrul European și asigurarea unei
creșteri economice sustenabile prin
însănătoșirea finanțelor publice.**

**Lecții pentru România din perspectiva
sustenabilității finanțelor publice**

Prof. dr. Moisă Altăr (coord.)

Conf. dr. Ciprian Necula

Lect. dr. Ionuț Dumitru

Lect. drd. Gabriel Bobeică

Cuprinsul Studiului

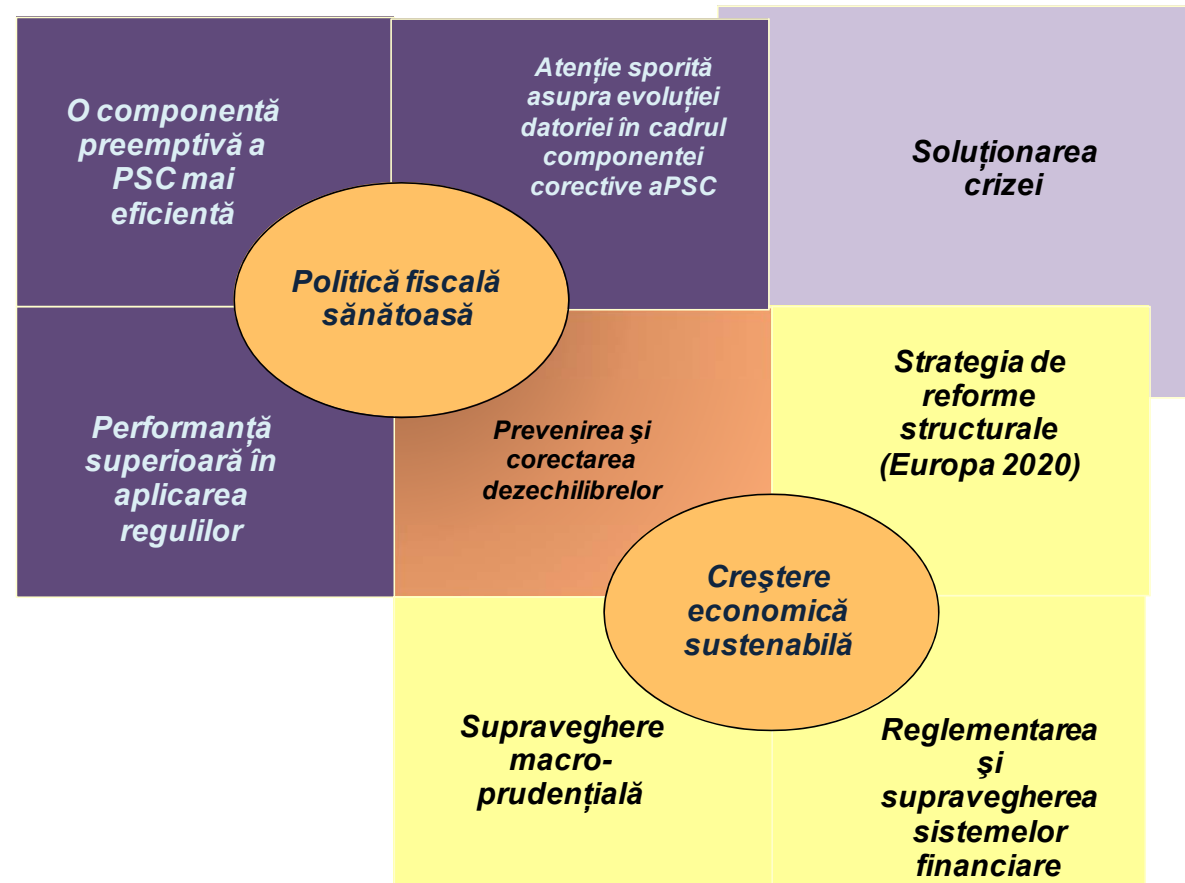
- Introducere
 - Semestrul European: componentă fundamentală pentru îmbunătățirea guvernanței economice la nivel european
 - Evaluare conduitei politicii fiscale în România
 - Evaluarea sustenabilității poziției finanțelor publice și a riscurilor asociate
 - Formularea unui set de recomandări care să promoveze o politică fiscală viabilă pe termen lung și să asigure o creștere economică sănătoasă
 - Concluzii
-

Noul cadru în care este definită guvernarea economică la nivel european

- Direcții de reformă
 - Consolidarea agendei economice comune prin întărirea supravegherii
 - Asigurarea stabilității Zonei Euro
 - Redresarea sectorului financiar

 - Principalele elemente
 - Pachetul de Șase Măsuri (*en.* Six Pack)
 - Tratatul privind Stabilitatea, Coordonarea și Guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare (*en.* Treaty on Stability, Coordination and Governance - TSCG)
 - Pachetul de Două Măsuri (*en.* Two Pack)
-

Reforma guvernantei economice la nivel european

Semestrul European: componentă fundamentală pentru îmbunătățirea guvernancei economice la nivel european

- O platformă de dezbateri și analiză a provocărilor comune și de formulare a unui răspuns coordonat la nivelul Uniunii Europene.
 - Sincronizarea coordonării reformelor structurale (ca parte a Strategiei 2020) cu supravegherea fiscal-bugetară.
 - Componente de coordonare a politicilor economice
 - Reforme structurale în cadrul Strategiei Europa 2020
 - Supravegherea fiscal-bugetară în cadrul Pactului de Stabilitate și Creștere
 - Supravegherea dezechilibrelor macroeconomice
-

Semestrul European: Supraveghere/ Guvernanță economică integrată

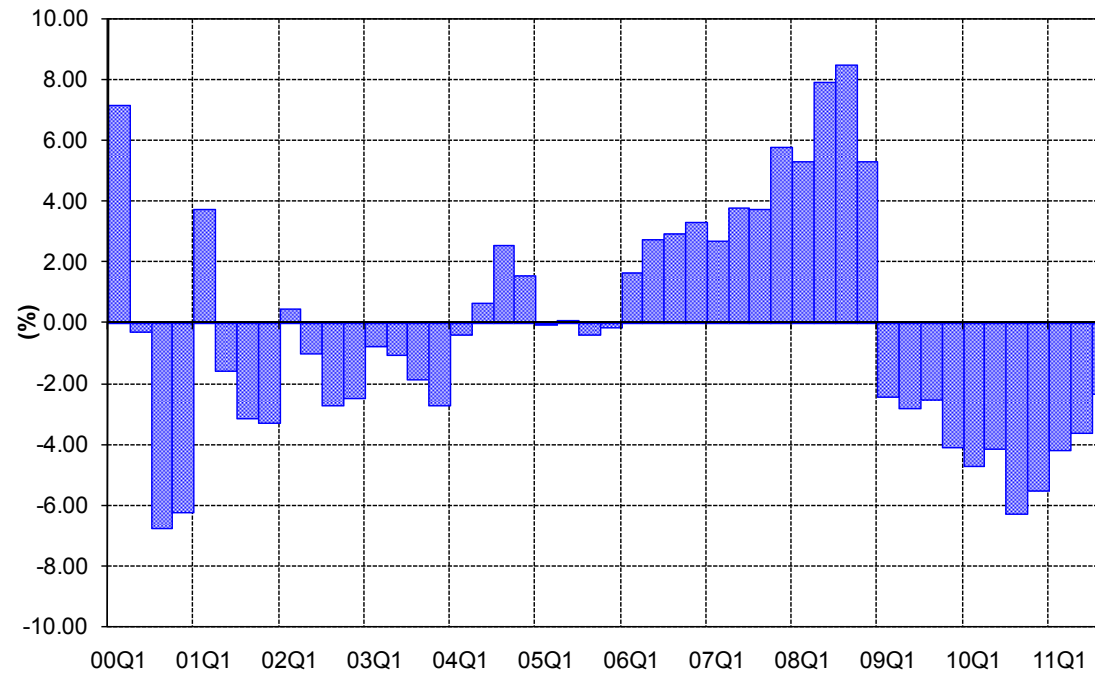
	Politici structurale	Coordonare fiscală	Dezechilibre macroeconomice
SUPRAVEGHERE	Reforme structurale Proces de monitorizare <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ținte ale UE și naționale (Programul Național de Reformă) ▪ Misiuni ale Comisiei Europene în statele membre ▪ Avertizări timpurii și recomandări 	STRATEGIA EUROPA 2020 Cadru fiscal comun Mecanism preventiv <ul style="list-style-type: none"> ▪ Programul de stabilitate/ convergență ▪ Concentrare mai mare pe datorie ▪ Semnale de alarmă/ recomandări Mecanism corectiv <ul style="list-style-type: none"> ▪ Depozite purtătoare de dobândă ▪ Depozite nepurtătoare de dobândă ▪ Amenzi 	Supraveghere dezechilibre Supraveghere preventivă <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mecanism de alertă ▪ Indicatori de bord ▪ Evaluări ale Comisiei Europene și ale statelor membre Mecanism corectiv <ul style="list-style-type: none"> ▪ Recomandările Comisiei Europene ▪ Planuri de acțiune naționale ▪ Presiune din partea statelor membre ▪ Amenzi
	APLICARE	Presiunea statelor membre	Procedura de deficit excesiv <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pentru statele membre ale Zonei Euro ▪ Sancțiuni graduale ▪ Majoritate reversată

Analiza modului în care politica fiscală îndeplinește rolul de stabilizator automat

- Fluctuațiile ciclice ale deficitului bugetar:
 - funcționarea stabilizatorilor automați: **contraciclică**
 - politici discreționare: pot acționa atât **contraciclic**, cât și **prociclic**
 - Acțiunea stabilizatorilor fiscali automați este mai rapidă decât acțiunea altor instrumente de stabilizare macroeconomică.
 - Prin reguli fiscale definite asupra deficitului structural se limitează caracterul discreționar al politicii fiscale, stabilizarea realizându-se preponderent prin mecanismele automate.
 - Deficitul structural are un rol esențial în evaluarea conduitei politicii fiscale.
-

Estimarea ouput-gap, etapă esențială pentru determinarea deficitului bugetar structural

- Output-gap pentru economia românească

Elasticitatea în raport cu PIB a veniturilor și cheltuielilor bugetare

- Determinarea componentei ciclice a unei componente bugetare

$$B_{tj}^C = B_{tj} \cdot \alpha \cdot output_gap_t$$

- Mărimea stabilizatorilor automați pentru economia românească (0,3) este una dintre cele mai mici din UE (de ex. pentru zona Euro aceasta este 0,5).

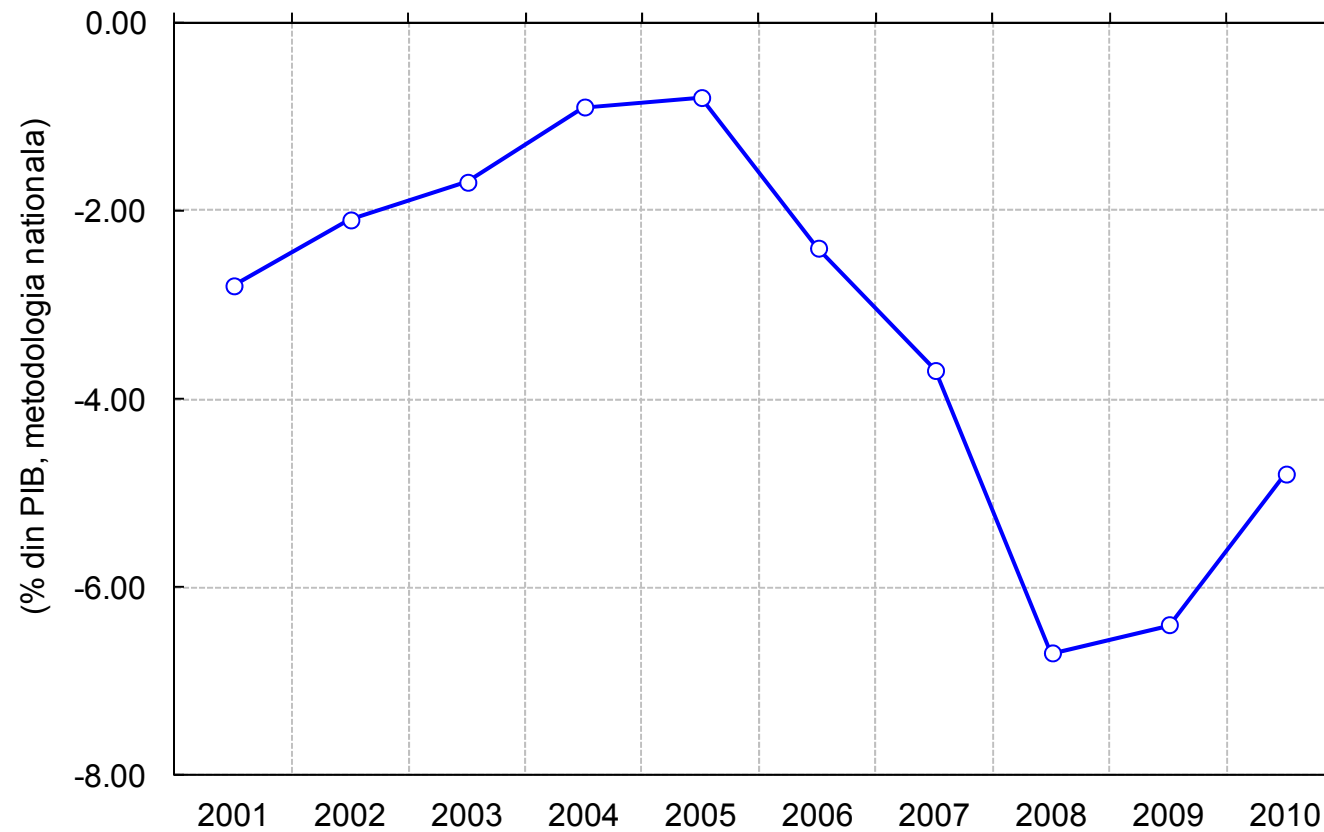
<i>Venituri</i>				<i>Cheltuieli</i>	<i>Sold</i>
<i>Elasticitatea impozitului pe venit</i>	<i>Elasticitatea contribuțiilor la asigurările sociale</i>	<i>Elasticitatea impozitului pe profit</i>	<i>Elasticitatea impozitelor indirecte</i>	<i>Elasticitatea cheltuielilor curente primare</i>	<i>Semi-elasticitatea soldului bugetar</i>
1,02	0,75	1,19	0,97	-0,18	0,30

Nota: valori medii, 2000Q1:2011Q3.

Sursa: calculele autorilor

Evaluarea conduitei politicii fiscale în România

- Dinamica soldului bugetar ajustat ciclic în România

Sursa: calculele autorilor

Principalele provocări la adresa sustenabilității finanțelor publice

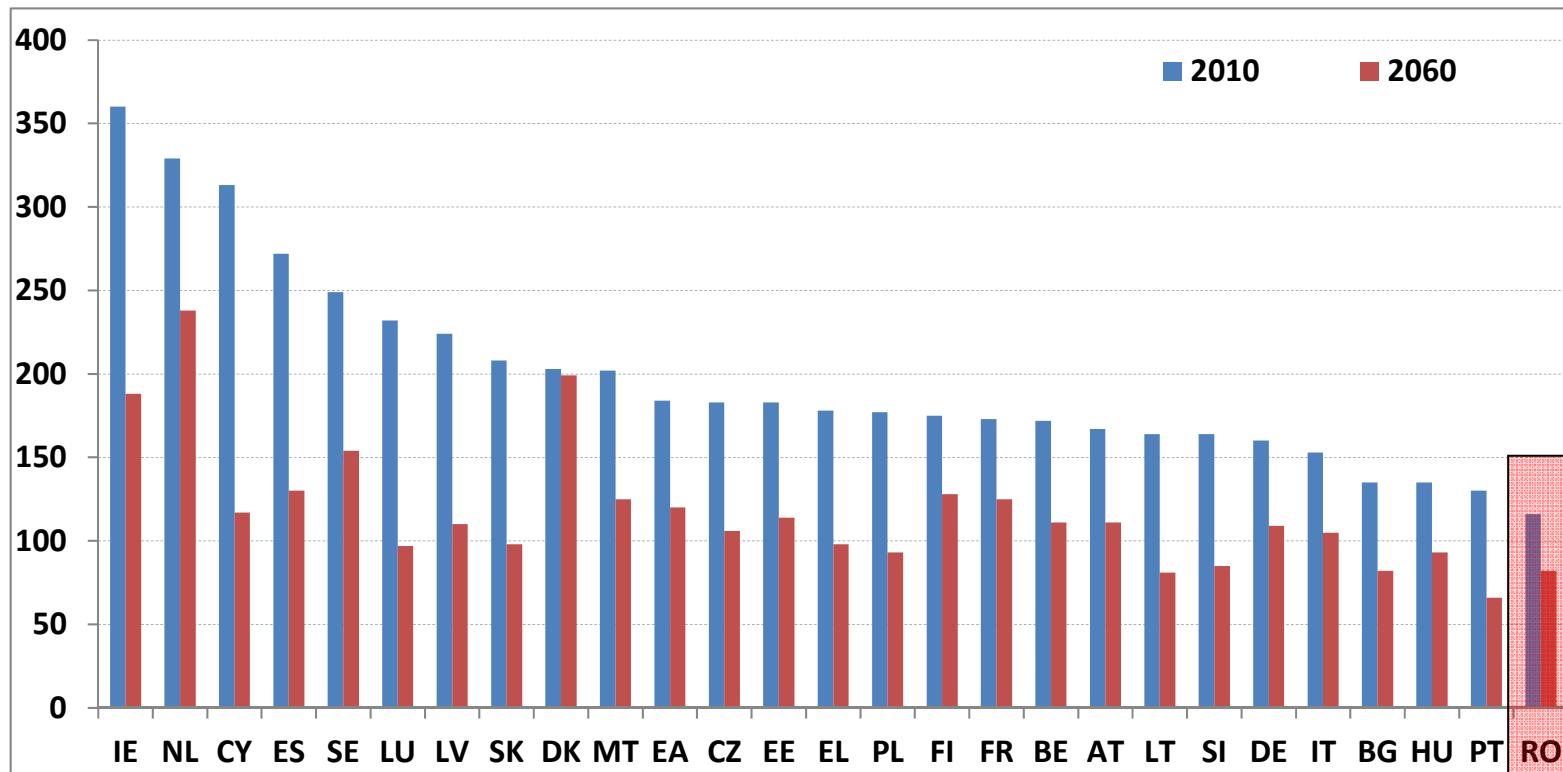
- Colectarea foarte scăzută a taxelor.
 - Deficitul cronic al sistemului de pensii și impactul negativ pe termen lung al procesului de îmbătrânire a populației.
 - Deficitul cvasi-fiscal în sectorul companiilor de stat.
 - Structura nesustenabilă a cheltuielilor bugetare.
-

Principalele provocări la adresa sustenabilității finanțelor publice (2)

- Eficiența scăzută a cheltuirii banilor publici.
 - Lipsa prioritizării investițiilor publice și a bugetării multianuale.
 - Constrângeri bugetare slabe la nivelul autorităților locale.
-

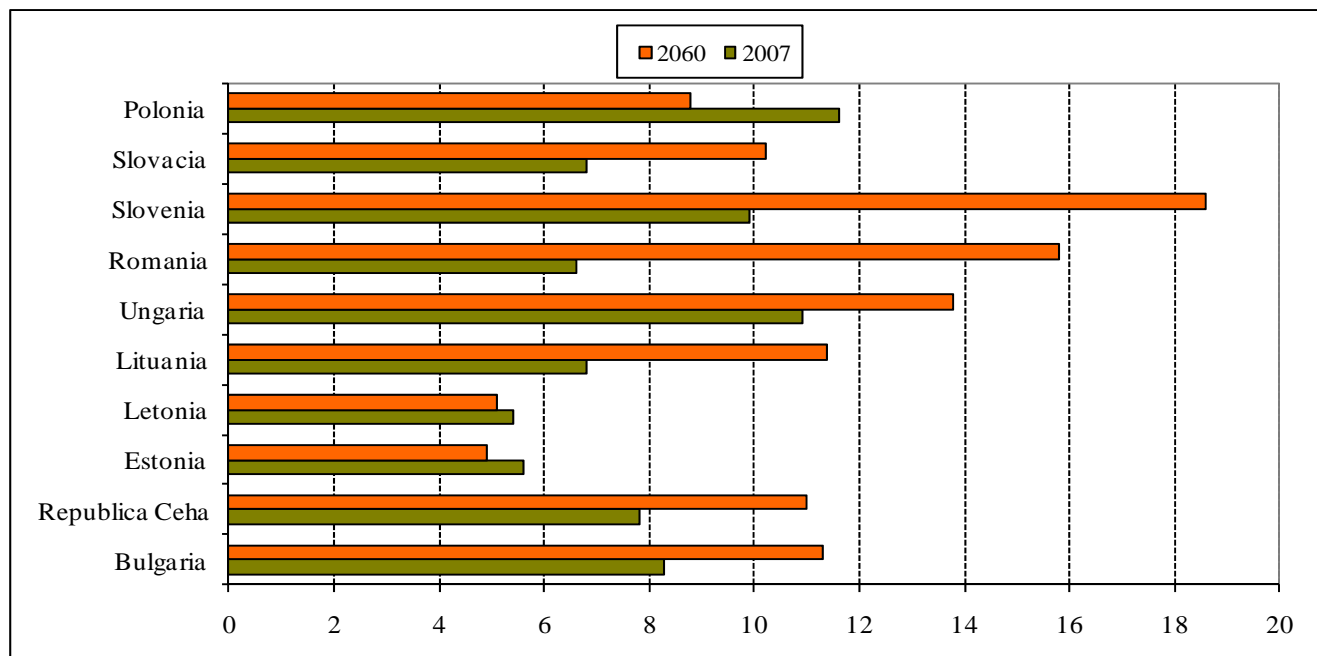
Sustenabilitatea pe termen lung a sistemului public de pensii, una din provocările majore la adresa sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice

- Numărul de contributory la 100 pensionari în țările UE 27

Evaluarea impactului pe termen lung a procesului de îmbătrânire a populației asupra soldului primar al bugetului general consolidat

- Cheltuieli cu plata pensiilor (% din PIB)

- ***Tendențele demografice nefavorabile pun o presiune semnificativă pe bugetul de asigurări sociale, cu consecințe grave asupra sustenabilității pe termen mediu și lung a finanțelor publice.***

Cadrul teoretic privind identificarea impactului procesului de îmbătrânire a populației asupra finanțelor publice

- Analiza efectelor macroeconomice și asupra bunăstării a fenomenului de îmbătrânire a populației în contextul mediului socio-economic românesc actual, aflat într-o perioadă de tranziție de la un sistem PAYG la un sistem mixt cu un pilon de pensii finanțat integral (FF).
 - Model cu „**generații suprapuse**” (OLG) în timp continuu, cu durată de viață incertă a consumatorilor, adaptat pentru o **conomie mică-deschisă cu cont de capital liberalizat**.
 - **Trei etape** în viața unui consumator: perioada de **școlarizare și de acumulare de capital uman**, perioada **activă** în care participă pe piața muncii și perioada de **pensionare**.
-

Scenarii și simulări în ceea ce privește impactul fenomenului de îmbătrânire a populației

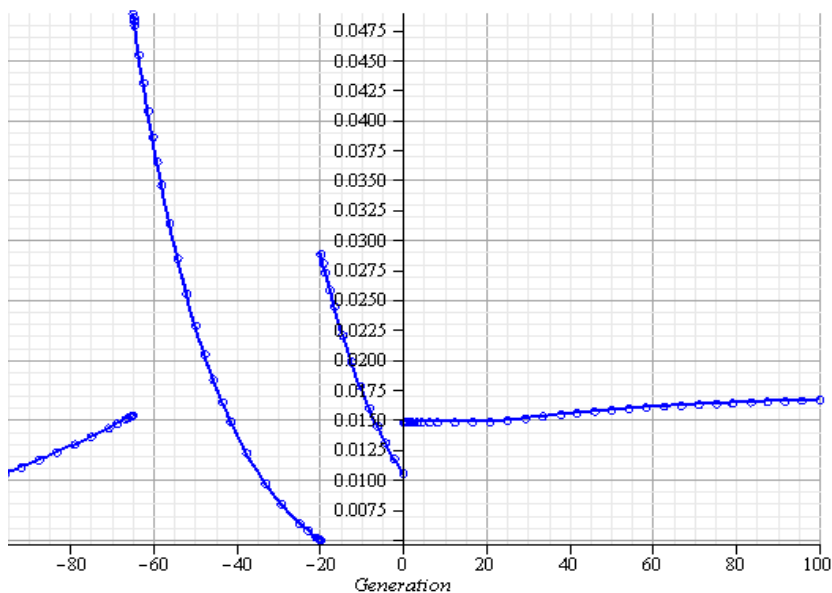
- Este eronată concentrarea exclusiv pe analiza echilibrului pe termen lung de înainte și de după reformă, ignorând **măsurile care sunt necesare pentru a ajunge la noua stare de echilibru** (Barr și Diamond, 2009).

 - Scenarii:
 - 1: tranziția „ortodoxă” de la un sistem PAYG la un sistem mixt PAYG-FF.

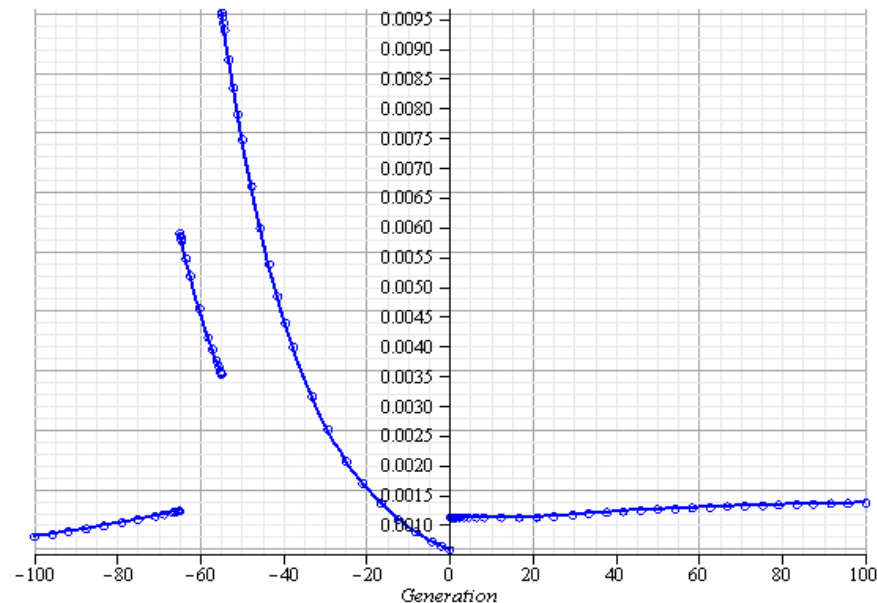
 - 2: tranziția “cu inversarea etapelor” (Schneider *et al.*, 2004) de la un sistem PAYG la un sistem mixt PAYG-FF.
-

Rezultatele scenariilor

Modificarea bunăstării față de scenariul de referință

a. Scenariul 1

b. Scenariul 2

Sursa: calculele autorilor

- Ambele scenarii de reformă au ca rezultat o îmbunătățire Pareto, dar al doilea oferă mai multă flexibilitate guvernului, deoarece există o creștere de mai puțin de 1% a datoriei publice pe termen lung, iar în prima parte a perioadei de tranziție există chiar o scădere a datoriei publice.

Concluzii

- Întărirea guvernantei economice este o condiție *sine-qua-non* pentru repunerea sistemului economic european pe baze solide și pentru supraviețuirea monedei unice. Semestrul European este noul instrument de coordonare pentru monitorizarea angajamentelor la nivelul UE.
 - Consolidarea finanțelor publice trebuie realizată având în vedere nu numai **corectarea dezechilibrelor pe termen scurt**, ci trebuie să se țină cont și de **perspectivele de evoluție a economiei pe termen lung**, în special cele legate de creștere economică.
 - Evaluarea poziției structurale a finanțelor publice, arată că în ultimii doi ani, pe fondul măsurilor de ajustare, atât din punct de vedere al finanțelor publice, dar și al economiei, s-au înregistrat ameliorări în componenta structurală a deficitului bugetar.
-

Concluzii (2)

- Provocarea majoră pe care o are politica fiscal-bugetară în anii următori:
 - reducerea deficitului bugetar structural;
 - realocarea cheltuielilor bugetare către destinații stimulative pentru creșterea economică (inclusiv infrastructură);
 - reducerea factorilor structurali care creează blocaje pentru creșterea economică;
 - asigurarea sustenabilității finanțelor publice din perspectiva cheltuielilor ocazionate de îmbătrânirea populației.

 - Atingerea de către România a celor cinci obiective principale ale Strategiei 2020 se poate realiza numai în condițiile în care politicile macreconomice vor fi capabile să identifice și să stimuleze factorii interni de competitivitate.
-